

Divan Edebiyatında Peygamber (S.A.) in Mu'cizeleri:

I. M U ' C İ Z E :

SELÇUK ERAVDIN

Peygamberlik iddiasında bulunan bir zâtın bu iddiasının doğruluğu ancak mu'cize ızharıyla sabit olur. Bu yüzden her peygamber, peygamber olduğunu isbat için Allah Teâlâ'nın izniyle mu'cize ızhârında bulunmuştur.

Kelâm âlimlerine göre mu'cizenin tarifi şöyledir:

«Nübüvvet da'vasında bulunan bir kimsenin, kendisine inanmayanlara karşı-meydan okuma kastıyla-meydana getirdiği hariku'l-âde hallerdir.»

Mu'cizeler akli, hissi ve haberi olmak üzere üç kısma ayrılır. Peygamber (S.A.) Efendimizin akli mu'cizesi Kur'an-ı Kerim'dir. Hz. Muhammed arap ve arap olmayan bütün ediplere Kur'an diliyle meydan okumuştur. (Bakar: 23, İsrâ: 88)

Hissi mu'cizeler Peygamber (S.A.) in nübüvvetini isbat için zâtında ve zâtının dışında kendi zamanıyla alâkalı vuku' bulan mu'cizelerdir.

Peygamber (S.A.) in geçmiş ve geleceğe ait olayları haber vermesi de «mu'cize-i haberiyye» olarak ifade edilmiştir.

Divan edebiyatımızda yer alan Na't-ı şerif ve Mi'râciye'lerde söz edilen mu'cizeler daha çok hissi olanlardır.

Peygamber (S.A.) Efendimizin mu'cizelerinden bahseden beyitlere geçmeden önce, şâirlerin O'nun mu'cizelerini saymanın mümkün olamayacağına dâir sözlerini nakledelim:

II. NA'T VE MİRACİYELERDE MU'ÇİZELERLE İLGİLİ BEYİTLER :

a) Hz. Muhammed (S.A.) in mu'cizelerini saymak mümkün değildir:

«Rasûl-i Kibriyanın mu'cizâtın add ne mümkündür
Ne denlû hâme-i mu'cizbeyânım eylese itrâ» - Sabit -

«Bârekâllah zi hümâm u nâme-i mu'ciz beyân
Kendisi peyk-i İlâhî nâmesi vahy-i mübin» - Nâdiri -

«Besdir kelâm-ı Hakk Sana i'câz gerçi kim
Envâ-ı mu'cizâtına kâfi değil rakam»

- Şeyhu'l-İslâm Abdü'l-Aziz -

«Zi kuvvet-i kudsiyye-i hayru'l-beşeri kim

Ba'siyle zuhûr itdi nice mu'ciz-i bâhir» - İlmi -

«Değil bir şemme güftâr-ı mesiha bâd-ı hilkatden
Kitâb-ı mu'cizinden bir varak olmaz yed-i beyzâ» - Rızâi -

Ol âlem-i medîne-i ilm ü kemâlden

Her dem hezâr mu'cize-i bi güman gelur» - Sırrî -

«Şerh olunmaz mu'cizât-ı makdemi tâ haşre-dek
Yazsa vâsfinda eğer hâmem hezâran defteri» - Cevri -

b) Mu'cize inanmayanlar için bir hüccettir:

«Mu'cize münkir için hüccet-i Rabbânîdir
Seni a'lâ bilür ashâb-ı şuhûd u işhâd» - Nâbi -

c) Peygamber (S.A.) in mu'cizelerini gören şâir ve sihirbazlar hakkı teslim etmişlerdir:

«Gördükde heman mu'ciz-i elfâz-ı kerimin

Teslim ü senâ itdi nice şâir u sâhir» - İlmi -

d) Kur'an-ı Kerim en büyük mu'cizedir:

«Yâ Rabbi bu ne mu'ciz ne selâsetli beyandır
Kevserleri mi cennetinin pür galeyandır.» - İsmail Safa -

III. PEYGAMBER (S.A.) İN KUR'AN-I KERİM'DE YER ALAN MU'ÇİZELERİ:

a) Şakku'l-Kamer (ayın ikiye bölünmesi) :

Kur'an-ı Kerim'de: «(Kiyamet) saati yaklaştı, ay ikiye ayrıldı. Onlar (Müşrikler) bir mu'cize görseler, yüz çevirirler ve kuvvetli bir büyüdür derler. Peygamberi yalanladılar, heva ve heveslerine uydular. Halbuki hayır ve şer, her iş bir gayeye bağlıdır. (el-Kamer: 1-3)

Aym ikiye ayrılması Peygamber (S.A.) in apaçık mu'cizelerinden biridir. Enes (r) dan rivayet edildiğine göre, Mekkeliler Rasûlullah (S.A.) den bir mu'cize göstermesini istediler. O da aym ikiye ayrıldığını iki kere gösterdi. Tirmizi bir ve ikinci âyetlerin bu vesile ile nâzil olduğunu da ilâve etmiştir.

İbn. Mes'ud (r) ın da şöyle söylediği rivayet edilir: «Ay Resûlullah (S.A.) zamanında iki parçaya ayrılmıştır. Bunun üzerine Hz. Muhammed (S.A.) «şahid olun!» buyurmuştur. (H. Basri Çantay, K. Hakim, M. Kerim, 3/955)

«Salub ferr-i şehinşâhi idince iki şakk mâhı (1)

Olub zerrin nakkâre itdi bank-i şevketin ilâ» - Nadiri -

«Mihri dördürdün yolundan mâhı itdin sine-çâk (2)

Mu'cizatın söylenür kişver be-kişver rûz u şeb»

— Fehim i Kadim -

«O meh-i bedr-i celâlet ki açınca engüşt

Cebhe-i mâha kalem gibi irişdi şehnâz» (3) - Yâri -

«Bir imayla bihakki cebhe-i mâhı dü-nim itmek

Ser-engüştünün bir feyz-i mu'ciz-i bi iştibâhidir» (4) - Yari -

«Göricek şa'sa-i mihr-i keff-i pür tâbın

Sine-çâk oldu o şeb şevk ile mâh-ı tâban» (5) - Hayli -

«Ser-cümlenden iki mu'cizendir

Şakku'l-kamer u sahra-i sammâ» (6) - Feyzi -

«Mihri ayırdı reh-güzerinden işâreti

Evvel emirde mâh-ı dü şakk-ı benân gelür (7) - Sırrı -

«Mihri yakmış iştiyâkın mâhı itmiş dâğ ı dağ

Ebrin ahvâli perişan u mükedder rûz u şeb» (8)

- Fehim-i Kadim -

«Mâhı parmakla işaret kılub itdi zâhir

Arsa-i mu'cizede san'at-ı tûp u çevgân» (9) - Hayli -

«Ezanı hân-ı İslâma salâdır halk-ı dünyâyı

İki şakk itdi kurs-ı mâhı ol engüşt-i bi hemtâ (10) - Rızâi -

«Mâhı bir şeb gün gibi şakk itdüğün meşhurdur

Mu'cizatın gerçi kim bi hadd u pâyandır Senin (11) - Nesib -

«Eğer ki görmese imâ-yı feyz-i engüştün

Şikest irişmez idi rüy-i mâh-ı tâbana» (12) - Yâri -

(1) Şehinşâhlik kuvvetini salıp, ayı iki parçaya ayırdığı zaman (sanki) altından dümbelek olup, azamet ve celâl sesini yüceltti.

(2) Güneşi yolundan döndürüp, ayın da gögsünü iki parçaya ayırdın. Senin mu'cizelerin gece-gündüz ülke ülke söylenir.

(3) O ululuk bedrinin ayı parmağını açtığı zaman, ayın cebhesine kalem gibi şehnaz (makâmı) erişti.

(4) Bir ima ile tamamen ayın yüzünü ikiye bölmek. Senin parmak ucunun hiç şüphesiz feyizli bir mu'cizesidir.

(5) Senin pırl pırl parlayan avuç içinin güneşinin ışığını gördüğü zaman, parlak ay o gece şevk ile iki parça oldu.

(6) Mu'cizelerinden biri ayın ikiye ayrılması, diğeri de sahra-i sammadır. (Buna sahetullah ismi de verilir. Burası-Beytül-Makdis-Beni İsrail Peygamberlerinin ibadet ettikleri meşhur kayadır ki, Hz. Peygamber (S.A.) in mi'rac gecesinde semâya buradan yükseldiği rivayet edilir.)

(7) O'nun bir işareti güneşi yolundan ayırdı. İşin başlangıcında (Mu'cizelerinin başında) parmağın ikiye ayırdığı ay gelmektedir.

(8) Senin hayretin güneşi yakmış, ayı da üzüntüye garketmiştir. (Bu yüzden) bulutun hali gece ve gündüz perişan ve kederlidir.

(9) Ayı parmağıyla işaret ederek (ikiye bölüp mu'cizesini) ızhâr etti. (Bu hal) mu'cize meydanında top ve çevgan, Allah Taalâ'nın ezelde takdiri ma'nâsına da gelir.) O taktirde beyte: «Senin mu'cize meydanında icrâ ettiğin bu san'atı Cenab-ı Hakk ezelde takdir buyurmuştu» şeklinde açıklamak gerekir.

(10) Ezân-ı Muhammedi dünya halkını İslâm sofrasına da'vettir. O eşsiz parmak ayın yüzünü iki parça etti.

(11) Ayı bir gece apaçık ikiye ayırdığın meşhurdur. Gerçi Senin mu'cizelerinin ucu bucağı yoktur.

(12) Şayet parmağının feyizli imasını görmemiş olsaydı, parlak ayın yüzüne parçalanma ulaşmazdı.

b) Müşriklerin yüzüne toprak atması:

Allah Taalâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

«Onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü onları. Attığın zaman da (ey Habîbim!) Sen atmadın, ancak Allah attı. (Ve bunu mü'minleri kendinden bir imtihan ile denemek için yaptı. Şüphesiz ki Allah hakkıyla işiten, kemâliyle bilendir.» (el-Enfâl: 17)

Rivâyete göre Kureys ordusu «Akânkal»dan çıktığı zaman Peygamber (S.A.) «İşte Kureys gururla geldi. Senin peygamberini yalanlıyorlar. Allahım! bana va'dettiğini Senden istiyorum», dedi. O sırada Cebrail (a.z.) geldi: «bir avuç toprak al ve onlara at,» dedi. Be-

dir'de iki ordu savaşa tutuştuğu zaman, Peygamber (S.A.) bir avuç çakıl aldı ve müşriklerin yüzüne doğru fırlattı. Müşrikler gözlerini oğuşturmaya başladı. Bu suretle müslümanlar düşman ordusunu bozguna uğrattı.» (Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İst. 1936,3/2380)

- «Saçub rûy-i adûya hâk-i zillet dest-i ikbâli
Heman-dem âteş-i sûzan-ı rezmi eyledi itfi» (1) - Rızâi -
«Kemânı «Kâbe kavseyn» oldu tiri «mâ remeyt»anın
Aceb mi cân-ı hasma zahm-ı kârı ursa bi pervâ» (2) - Rızâi -
«Mazhariyyet mansıbındır» men reâni»dir berat
«Mâ remeyt» oldu bu da'vaya bürhân-ı sikât» (3) - Nesib -
«Gazâda şânı tir nefy eyleyüb ta'zim
«Vemâ remeyt» nüzül eyledi o zi şâna» (4) - Yâri -
«Kiş-i «ve mâ remeyt»den atsan kazâ okun
Hayl-i müsevvinin ide din düşmenin hebâ» (5) - Şeyhi -

(1) O'nun ikbal eli, düşmanın yüzüne zillet toprağı saçarak, o anda savaşın alevli ateşini söndürüverdi.

(2) O'nun yayı «Kâbe kavseyn» oku da «mâ remeyt» oldu. (Bu vesile ile) düşmanın canında hiç çekinmeden yara açtıysa bunda şaşılacak ne var?

(3) Muvaffakiyyetin bu hizmete (peygamberliğe) nâil olduğundan bellidir. «Men reâni-Beni gören Hakk'ı görmüş gibi olur-» bu vazifenin verildiğine dair fermandır. «Mâ remeyt» de bu da'vaya inandırıcı bir delil olmuştur.

(4) Savaşta (Bedir Gazvesi'nde) okun tabiatı ta'zim ile aradan çekilip, o anda şan sahibi olan Peygambere «ve mâ remeyt» nüzül etti.

(5) «Vemâ remeyt» yayından kaza okunu atsan, (attığın zaman) melekler ordusu da din düşmanlarını heba etmişti.

IV. DİĞER MU'CİZELER:

a) Parmaklarından su akması:

Peygamber (S.A.) «Zevra»da ashabıyla birlikte bulunurken, ikinci vakti yaklaştı. Ashab sağa-sola başvurarak su aradı, fakat bulamadı. Peygamber (S.A.) su kabına elini koydu, parmaklarının arasından su fışkırmaya başladı. Rivayete göre üçyüz kişi bu sudan abdest almıştır. (Buhari, Muslim, Tirmizi, Mu'cizeler bahsi.)

«Destinden akıdub âb-ı hâlis»

Ashâb-ı ataşı kıldın ihyâ» (1)

- Feyzi -

«Hep hâzır olan teşneleri eyledi irvâ

Destinden olub âb-ı firâvan mütefattır» (2)

- İlmi -

«Kalurdu haşre değin teşne câhidân-ı gazâ

Benâni itnese irvâ-yı lûtfı atşâmı» (3)

- Yâri -

«Hayret ilen barmağın dişler kim itse istimâ

Barmağından virdiği şiddet günü ensâra su» (4)

- Fuzûli -

(1) Elinden saf su akıtıp, susuz kalan ashâbı ihyâ etti.

(2) Bütün susuzları suya kandırdı, elinden bol-bol su fişkırdı.

(3) Şayet O'nun parmağı susuzları lütfuyla suya kandırmasaydı, gazaya ceht edenler haşre kadar susuz kalırdı.

(4) Şiddetli susuzlukta parmağından ensara su verdiğini kim işitirse, hayretten parmağını ısırır.

b) Örümceğin mağaranın ağzına ağını girmesi, güvercinin yuva yapıp yumurtlaması:

Rivayete göre hicret esnasında Peygamber (S.A.) Hz. Ebubekr'le birlikte mağaraya sığındıkları zaman, mağranın ağzında bir ağaç yetişmiş, dalları deliği kaplamış, bir güvercin mağranın ağzına yumurtlamış, örümcek de ağını girmiş, böylece müşriklerin mağraya girmesi engellenmiş.

Bu Ebû Mus'ab Mekki'den rivayet edilmiştir. Diğer rivayetlerde sadece güvercinin yumurtladığı ve örümceğin ağını girdiği mevcuttur.

En sahih rivayetler İbn. Hanbel'in Müsned'inde İbn. Abbas (r) in rivayeti olan örümceğin ağının, mağranın ağzını kaplaması ve bu suretle müşriklerin mağraya girmemesi şeklindedir.

«Bir nahlede bir iki kebüter

Tâ kör ola cümle çeşm-i a'dâ» (1)

- Feyzi -

«Kebüter beyzasıyla hasmını def' itdi gar üzre

Melek div-i racimi necm ile tard eyledi güyâ» (2)

- Nadiri -

«Sıddık ile gâra girdiğinde

Hak itdi seni şu resme ihfâ

Çektirdi bir ankebûta perde

Hem itdi o gar önünde peydâ» (3)

- Feyzi -

«Olubdur zât-ı bi-hemtâsı nûr-ı dide-i âlem

Aceb mi ankebûtı perde içre eylese me'vâ» (4)

- Rızâi -

(1) Bir ağaçta bir iki güvercin (peyda edip) bütün düşmanların gözünü kör etti.

(2) Güvercin yumurtasıyla hasmını mağradan kovdu. Sanki melek şeytanı yıldız ile taşıyordu.

(3) Hz. Ebubekr (r) ile mağraya girdiğin zaman, Cenab-ı Hakk sizleri şu şekilde gizledi:

Önce bir örümceğe perde çektirdi, aynı zamanda da mağranın önünde peyda etti.

(4) O'nun eşsiz zâtı kâinatın gözünün nûru olmuştur. Örümceği perde olarak sığılacak yer eylediyse bunda şaşılacak ne var?

c) Körlerin gözlerini açmak:

Rivayete göre bir a'ma Peygamber (S.A.) e geldi ve gözlerini kaybetmekten dolayı ızdırabını dile getirdi. Rasûlullah, Allah Teâlâ'ya şöyle duâ etmesini söyledi: «Ya Rabbi! Peygamberin hürmetine beni derdimden kurtar» de. İbn. Hanbel ve Hakim bu duâdan sonra a'manın gözlerinin açıldığını rivayet ederler. (Müstedrek, 1/526)

«Bu mu'cize-i azimedir kim

A'mâyı zülâlin itdi bina»

- Feyzi -

d) Peygamber (S.A.) dünyayı teşrif ettiği zaman meydana gelen bazı hadiseler:

Kisra'nın tâkının yıkılması:

«Odur ol şeb ki olub kalb-i ehîbbâ ma'mûr

Tâk-ı Kisrâ dil-i a'dâ gibi oldı viran» (1)

- Hayli -

Kâ'be'deki putların devrilmesi:

«Bir aceb zelzele saldı kademin âleme kim

Sernigün oldı sanemler yıkılub deyr-i mugan» (2)

- Hayli -

Mecûsilerin ateş-gedelerindeki ateşin sönmesi:

«Âb-ı rûy-i izzetinden şerm idüb nâr-ı mecûs

İtdi perde çehre-i pürtâbına hâkisteri» (3)

- Cevri -

«Nâr-ı şirki komadın zerre kadar dünyada

Kodun âteş-i-gede-i fârise seylâbe-i kin» (4)

- Yâri -

«Odur ol şeb ki olub nûr-i cemâlin peydâ

Dideden eyledi âteş-gede-i küfri nihân» (5)

- Hayli -

(1) O gece dostların kalbi ma'mur, kisrânın tâkı da düşmanın gönlü gibi viran oldu.

(2) Senin ayağın (dünyayı teşrifin) âleme öyle acâib bir zelzele saldı ki, putlar devrildi, ateş-gedeler yıkıldı.

(3) Senin şerefli yüz suyundan, mecûsilerin yanan ateşi utanıp, parlak çehresine külü perde yaptı.

(4) Sen dünyada mevcut olan şirk ateşini zerre kadar komadın (şirki ortadan kaldırdın), fakat İranlıların ateş-gedelerine bûğz selini koydun.

(5) O gece Senin cemâlinin nûru zühur ettiği zaman, mübarek gözlerin küfrün ateş-gedesini ortadan sildi.

e) Na'tlerde ve bazı delâillerde Peygamber (S.A.) in gölgesinin olmadığına dâir söylenen sözler hiçbir rivayetle sabit değildir. (Asr-i Saadet, 4/1825)

«Feth idüb Mekke'yi izzetle çün oldu dâhil

Rûh idi eyledi bir kâlîba güya ki hulûl» (1)

«Sâyenin sâyesini vech ile olmaz teşhis

Nola bî zill-isen ey mihr-i sipihr-i temkin (2)

«Sâye-i pâki zemîne nola düşmezse anın

Hiç tenezzül mü ider hâke vücûd-ı şehbâz» (3)

«Hakikatde sevâd-ı âferiniş zilldir anın

Aceb mi zâhiren bî sâye olsa âfitâb-âsa» (4)

«Sen ol hümâ-yı risalet-trazsın zira

enezzül itmedi sâyen cihân-ı virâne» (5)

«Zillni hâk nûr-i mihr ü mehde kıldı ta'biye

Olmaşa sâyen nola ey rûh-i peyker rûz u şeb» (6)

«Serv-i kaddin nola olsa çemen-ârâ-yı kudûs

Olmadı sâyesi zill-iefken-i pehnâ-yı zemin» (7)

«Sâyen hakir toprağa salsaydı ger şeref

Her zerre gün gözüne olur idi tütüyâ» (8)

(1) Mekke-i Mükerrreme'yi feth ederek izzetle oraya girdiği zaman, sanki o bir kalıba hulûl eden ruhtu.

(2) Gölgenin gölgesini bir vasıtayla teşhis etmek mümkün değildir. Ey temkin ehli olan semân güneş! Sen gölgesiz isen bunda şaşılacak ne var?

(3) Onun tertemiz gölgesi yere düşmese ne olur? Şanı yüce olan bir varlık, toprağa hiç tenezzül eder mi?

(4) Gerçekte yoktan meydana gelen bütün mahlûkât O'nun gölgesidir. Zâhirde, O, güneş gibi gölgesiz ise bunda şaşılacak ne var?

(5) Sen risaleti donatan bir saadet kuşusun ki, Senin gölgen vira-
ran olan şu cihâna tenezzül etmedi.

(6) Toprak Senin gölgeni güneş ve ayın nûrunun düzenleyicisi
kıldı. Ey ruh yüzlü güzel! gece ve gündüz Senin gölgen olmasa ne
olur?

(7) Senin servi boyun, çemeni süsleyen temiz ve mübarek bir
durum arzetsen ne olur? Zira gölgen geniş zemine düşmedi.

(8) Şayet Senin gölgen hakir toprağa şeref salmış olsaydı. O
toprağın herbir zerresi güneşin gözüne sürmedenlik olur onu parla-
tırdı.

f) Bulutun gölgelemesi.

Rivayete göre Peygamber (S.A.) ticaret için ikinci kere Süriye'-
ye giderken Hz. Hatice (r) nın kölesi Meysere O'na refakat ediyor-
du. Yolda bulutların devamlı Hz. Muhammed (S.A.) e gölge ettiğini
söylemiştir. Bu hadiseyi İbn. İshak, İbn Sa'd, Ebû Nuaym ve İbn.
İshak, İbn Sa'd, Ebû Nuaym ve İbn. Asâkir naklediyor. (Daha fazla
bilgi için bk: Asr-ı Saadet, 4/1812, 1817)

«Kadrini rif'atle sâir enbiyâdan fark için

Sâyeban olmuşdu farkında sehâb-ı anberin» (1)

- Sa'di -

«Günden sakınub ol gül-i bâğ-ı risâleti

Çetr-i felekden ebr ana bir sâyeban gelur» (2)

- Sırrı -

(1) Senin kadrini yücelik cihetinden, diğer peygamberlerden
ayırılmak için, Seni farketmede anber kokulu bulut gölge olmuş-
tur.

(2) Risalet bağının gülünü, güneşten sakınıp, feleğin çadırın-
dan bulut O'na bir gölgelik olarak gelir.

g) Ebu Cehil'in elindeki taşların şahadet getirmesi, dikilen bir
dalin büyüyüp meyve vermesi, deve, merkep, keçi, ceylan, kurt, kap-
lan ve bazı hayvanların konuşması veya birşey okuması sahih riva-
yetlerde mevcut değildir. (a.g. esr. 4/1825)

«Bir nahli heman gars idicek oldı ber-âver

Oldı şu kadar himmeti bâlâ-ter-i müsmir» (1)

- İlmî -

«Şâyeste-i hitâbı olursa cemâd eğer

Eşcârdan tekellüm-i sıdk u beyan gelur» (2)

- Sırrı -

«Tasdik için nübüvvetini küh u destden

Kürük zebân-ı nedan fasihu'l-lisan gelur» (3)

- Sırrı -

«Cemâdât u behâyim sıdkın ikrar itdi bi'l-cümle

Hâsa vü nâka ve âhu vü zi'b ü dabb u ejderhâ» (4) - Sâbit -

«İrdi nebât u ma'den ü hayvâna da'vetün

Kim oldı şahidün şecer ü üştür ü hasâ» (5)

- Şeyhi -

(1) (O) Bir dalı yere diktiği zaman, hemen meyve verdi. (Dal) O'nun himmetiyle meyveli yüksek bir ağaç oluverdi.

(2) Şayet cemâd O'nun hitâbına lâyıık olursa, ağaçlardan Senin nübüvvetinin doğruluğunu tasdik ve açıklama konuşması gelir.

(3) Senin nübüvvetini tasdik için dağ ve çöldeki dil bilmeyen (natıkası olmayan) deve yavrusundan düzgün konuşmalar gelmektedir.

(4) Cansız varlıkların ve hayvanların hepsi taş, deve, ceylân, kurt, kertenkele ve ejderhâ Senin peygamberliğinin doğruluğunu ıkrar ettiler.

(5) Senin da'vetinebat, ma'den ve hayvana erişti. Ağaç, deve ve taş da Sana şehadet ettiler.